

nota bene

Beste lezers,

In zijn boodschap van juni 1999 betreffende het Vlaams Wetenschaps- en Technologiebeleid in de nieuwe legislatuur, was de VRWB zeer verheugd dat de neerwaartse trend in Vlaanderen eindelijk werd omgebogen na een lange periode van systematische afkalving van de overheidsbudgetten voor Onderzoek en Ontwikkeling.

Na de rustpauze in 2000, bedoeld om de absorptiegraad en de doelmatigheid van het sterk gestegen wetenschapsbudget te evalueren, was het uitkijken naar de begroting van de Vlaamse regering voor 2001. De beide ministers bevoegd voor het wetenschaps- en technologiebeleid hebben een forse inspanning geleverd om de kredieten in 2001 te verhogen. Bovendien kwam er een belangrijke injectie voor de basisfinanciering van de universiteiten.

Maar als we de O&O-kredieten voor het zuivere wetenschapswerk in de nieuwe begroting analyseren, dan moeten we tot onze spijt vaststellen dat de totaliteit van de kredieten van de gehele Vlaamse overheid lichtjes dalen (0,60% BBP(R)). De verwachting dat Vlaanderen in de internationale vergelijkingen voor de overheids-O&O-uitgaven zich eindelijk uit de staart van het peloton zou kunnen losmaken en aansluiting vinden bij het gemiddelde van onze belangrijkste handelspartners (0,77% BBP(R) in 1998) wordt dus niet ingelost.

Dat gemiddelde kan men op twee manieren bereiken. Het gemakkelijkst is afwachten of de dalende trend voor de andere landen zich doorzet tot op het lage Vlaamse niveau. Maar dat is niet de goede houding. Uit zeer recente publicaties van de OESO en Eurostat blijkt dat verschillende landen die de begrotingstekorten in hun openbare financiën hebben kunnen terugdringen, opnieuw meer investeren in O&O. Vooral Japan en Finland voeren hun kredieten hiervoor op. Ook in Nederland stijgen de publieke fondsen voor O&O. En zelfs de achterstand van Spanje en Portugal ten opzichte van de andere landen verkleint snel.

Afwachten is dus niet goed. Vlaanderen moet zijn overheids-O&O-uitgaven sterk verhogen. Om het even goed te doen als onze handelspartners is een nieuwe inhaaloperatie van meer dan 10 miljard BEF broodnodig.

Op Europees vlak pleit de VRWB voor het instellen, in elke lidstaat, van een norm voor openbare O&O-investeringen. Met zo'n norm zou de Europese Unie in staat zijn om haar situatie te vergelijken met die van Japan en de Verenigde Staten. Het zou mooi zijn mocht dit tijdens het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie tot stand kunnen komen.

Natuurlijk is geld niet al wat telt. In de eerste plaats moet onderzoek goed gebeuren. Maar daarvoor is voldoende en de juiste financiële inbreng onontbeerlijk.

Roger Dillemans
Voorzitter

AUGUSTUS 2001

VRWB wil 10 miljard BEF meer voor Vlaams onderzoek	2 - 3
Adviezen	4 - 5
N.a.v. debat over GGO's: open maatschappelijk debat dringend nodig	6
Actueel	7

nota bene (bw. van modaliteit)

[Lat.(let goed op!), bijwoord van modaliteit bestaande uit de imperatief van het Latijnse werkwoord 'notare' (kenbaar maken, in zijn geest prenten, onthouden) en het bijwoord 'bene' wat 'goed' betekent. 'Prent dit dus goed in je hoofd, onthou het goed.'

VLAAMSE RAAD VOOR WETENSCHAPSBELEID WIL 10 MILJARD BEF MEER VOOR VLAAMS ONDERZOEK

ADVIES 74 VAN 14 JUNI 2001 OVER DE VERDERE GEWENSTE ONTWIKKELING VAN DE BEGROTING WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEBELEID

In zijn jongste advies pleit de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) bij de Vlaamse regering voor een nieuwe en dringende financiële inhaalbeweging om de kloof met de andere landen te verkleinen. Inzake publieke financiering van wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling loopt Vlaanderen achter op zijn belangrijkste handelspartners. Met 0,60% van het BBP(R) scoort Vlaanderen beduidend lager dan het 0,77% BBP(R)-gemiddelde van zijn belangrijkste handelspartners. Bovendien houdt de evolutie van de overheids-O&O-uitgaven zelfs geen gelijke tred met de groei van de Vlaamse economie.

EVOLUTIE WETENSCHAPSKREDIETEN IN VLAANDEREN
IN DE PERIODE 1995 - 2001

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	(in miljoen BEF)						
Totale kredieten wetenschapsbeleid Vlaanderen	32.585	36.003	38.133	41.648	45.029	45.729	46.460
Specifieke begroting wetenschapsbeleid Vlaanderen	8.829	10.949	13.151	15.006	16.676	16.732	17.451
O&O-kredieten Vlaamse overheid	14.342	17.248	19.326	21.015	23.229	24.198	24.105
O&O-kredieten van de Vlaamse, federale en Europese overheden besteed in Vlaanderen	25.464	28.545	30.735	32.824	35.407	36.833	36.740
Publieke O&O-kredieten in Vlaanderen als % BBP(R)	0,52%	0,57%	0,58%	0,60%	0,63%	0,62%	0,60%

De globale portefeuille voor wetenschapsbeleid in Vlaanderen bedraagt in 2001 zo'n 46,5 miljard BEF (1.152 miljoen €). Dit is een stijging met 732 miljoen BEF (18,1 miljoen €) ten opzichte van het vorige jaar. Met dat geld wordt het geheel van personeel en infrastructuur gefinancierd waarbinnen de wetenschapsbeoefening kan gedijen (universiteiten, instituten, speciale programma's en initiatieven, enz.). Deze middelen komen uit de grote korf van het zogenoemde Horizontale Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid, dat alle kredieten met betrekking tot wetenschap en technologie van alle Vlaamse ministers omvat.

Binnen die grote korf beheren de twee ministers bevoegd voor Wetenschaps- en Technologiebeleid, Marleen Vanderpoorten en Dirk Van Mechelen, de specifieke begroting wetenschapsbeleid, die opgetrokken werd met 4,3% tot 17,5 miljard BEF (433 miljoen €). Daarnaast is er voorzien in 312 miljoen BEF (7,7 miljoen €) extra voor de versterking van de basisfinanciering van de universiteiten. Ongeveer de helft (24,1 miljard BEF of 597,5 miljoen €) van de globale overheidsportefeuille is bestemd voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O), het zuivere wetenschapswerk dus.

Vlaamse O&O-kredieten dalen

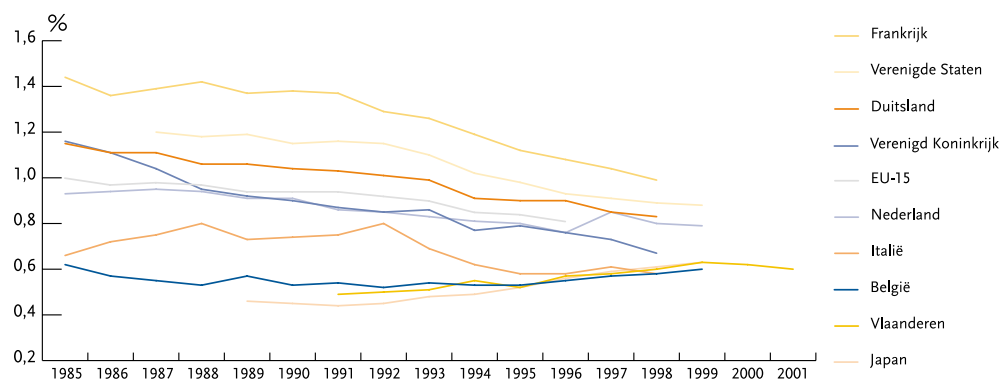
In tegenstelling tot het globale budget voor wetenschapsbeleid en ondanks de inspanningen van de twee ministers bevoegd voor het wetenschapsbeleid, dalen de eigenlijke Vlaamse O&O-kredieten voor 2001 lichtjes (met 93 miljoen BEF tot 24,1 miljard BEF of 597,5 miljoen €). Dat heeft tot gevolg

dat de O&O-uitgaven van de overheid in Vlaanderen, uitgedrukt in % van het BBP(R) (Bruto Binnenlands Product per Regio) dalen tot 0,60%, zegt de VRWB. Dit betekent dat Vlaanderen verder terrein verliest ten opzichte van het gemiddelde van zijn belangrijkste handelspartners.

EVOLUTIE VAN DE O&O-KREDIETEN VAN DE VLAAMSE OVERHEID IN DE PERIODE 1995 - 2001

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	(in miljoen BEF)						
1. Wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de vorser	3.343	4.246	4.782	5.351	6.101	6.516	6.835
2. Toelagen universiteiten en gelijkgestelde instellingen	5.487	5.578	5.541	5.616	5.917	6.067	6.191
2.1 werkingstoelagen universiteiten	4.385	4.536	4.686	4.831	4.933	5.052	5.165
2.2 andere toelagen universiteiten	1.007	944	757	686	854	890	888
2.3 andere instellingen	95	98	99	99	131	124	138
3. Wetenschappelijk onderzoek met economische finaliteit en strategisch basisonderzoek	4.367	5.391	6.615	7.511	8.375	8.192	8.616
4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's	593	1.090	1.071	1.049	1.230	1.801	1.162
5. Sectorale initiatieven - beleidsondersteunend onderzoek	488	787	1.208	1.408	1.488	1.518	1.197
6. Algemeen wetenschapsbeleid	65	157	109	80	117	103	104
TOTAAL	14.342	17.248	19.326	21.015	23.229	24.198	24.105

INTERNATIONALE VERGELIJKING PUBLIEKE O&O-KREDIETEN (IN % BBP(R))

De VRWB berekende ook dat de huidige situatie van de O&O-kredieten zelfs geen gelijke tred houdt met de economische groei in Vlaanderen. Om alleen die

maar te kunnen volgen zou er volgens de VRWB dit jaar liefst 650 miljoen BEF (16 miljoen €) extra geld op de begroting moeten bijkomen.

Nieuwe inhaalbeweging nodig

De VRWB vindt de huidige inspanningen van de Vlaamse overheid inzake O&O duidelijk onvoldoende. Om te kunnen wedijveren met zijn handelspartners, zou de Vlaamse overheid minstens 34,4 miljard BEF (853 miljoen €) voor het zuivere O&O-werk moeten vrijmaken in plaats van de voorziene 24,1 miljard BEF (597,5 miljoen €), aldus de VRWB.

Daarom spoort de VRWB in haar jongste advies de Vlaamse regering aan om dringend een nieuwe financiële inhaalbeweging voor O&O op gang te brengen. Met name pleit de VRWB voor het instellen van een streefdoel om de Vlaamse O&O-kredieten te brengen op het niveau van onze belangrijkste handelspartners. Dat betekent een extra budgettaire inspanning van ruim 10 miljard BEF (248 miljoen €).

Europese O&O-norm

De VRWB vindt bovendien dat de Vlaamse regering er bij het begin van het Belgische EU-voorzitterschap bij de federale overheid moet op aandringen om een

Europese O&O-norm in te voeren teneinde de achterstand inzake wetenschappelijk onderzoek tegenover de andere grote handelsblokken te verkleinen.

ADVIEZEN

POSITIEF PLAN BAART TOCH ZORGEN...

ADVIES 73 VAN 8 MAART 2001 BIJ HET BELEIDSPLAN 2001-2005
VAN HET FWO-VLAANDEREN

Op vraag van minister Marleen Vanderpoorten formuleerde de VRWB een advies bij het nieuwe beleidsplan dat het FWO-Vlaanderen op 21 november 2000 publiceerde. De VRWB vindt het nieuwe beleidsplan veelbelovend, maar plaatst kritische bedenkingen.

Positief aan het FWO-beleidsplan vindt de VRWB het voorstel voor de uitbouw van een afzonderlijke kredietlijn – met extra middelen – voor middelgrote apparatuur. De Raad is ook gewonnen voor de voorgestelde concentratie rond ‘eenheidsoverschrijdende’ apparatuur, omkaderd door uiteenlopende onderzoeksploegen. Ook de mogelijkheid van samenwerken tussen universitaire en andere wetenschappelijke onderzoeksinstituten onderschrijft de VRWB, die principieel voorstander is van een open toegang. Toch waarschuwt de Raad voor te grote concentratie van overheidsmiddelen en monopolisering door grote onderzoeksgroepen.

Het toenemend belang van internationale samenwerking mag volgens de VRWB niet ten koste gaan van de normale FWO-werking. De Raad stelt voor een gedeelte van de 4% van de FWO-toelage, bestemd voor prioriteiten van de Vlaamse overheid, hiervoor te reserveren. De Raad vindt ook dat er teveel eenrichtingsverkeer is naar specifieke voorkeurlanden en dat buitenlandse studieverblijven niet voldoende gewaardeerd worden.

Voorts pleit de VRWB voor ‘zachte’ sturing van het wetenschappelijk onderzoek: toewijzing van FWO-geld moet binnen een bepaald referentiekader gebeuren (daarover handelde het VRWB-colloquium van 14 december 2000 ‘Wetenschappelijk onderzoek: tussen sturen en stuwen’). Daarnaast pleit de Raad voor een systematische analyse en discussie m.b.t. de spreiding van de FWO-kredieten over de grote onderzoeksgebieden. De Raad blijft ook bezorgd over de ondervertegenwoordiging van de cultuur-, gedrags- en maatschappijwetenschappen en zal dit nader onderzoeken. Omdat de toelagen voor de onderzoeksprojecten, die niet kunnen rekenen op parallelle financiering, vaak ontoereikend zijn, is volgens de Raad versterking van FWO-middelen broodnodig. Overigens vindt de Raad een strikte scheiding naar doelstelling tussen FWO- en BOF-gelden niet noodzakelijk.

Een andere zorg is de zeer geringe doorstroming naar een doctoraat in de maatschappijwetenschappen en de vrees voor een blokkering van loopbanen in een aantal disciplines in exacte, medische en cultuur- en taalwetenschappen.

Verder dringt de VRWB erop aan dat in de Gebiedsraden de verschillende disciplines en instellingen zouden aanwezig zijn. En tot slot is de VRWB helemaal akkoord dat mandaathouders een ‘basiswerkingskrediet’ ontvangen naar het voorbeeld van het IWT.

AMBITIEUS, MAAR MET SCHOONHEIDSFOUTJES

AANBEVELING 19 VAN 8 MAART 2001 BIJ HET
6DE EU-KADERPROGRAMMA

Op 21 februari 2001 publiceerde Philippe Busquin zijn voorstel voor het 6de EU-Kaderprogramma voor Onderzoek, Technologische Ontwikkeling en Demonstratie (2002-2006) – (zie interview met Busquin in het aprilnummer van Nota Bene). Het hoofddoel van dit programma is een Europese onderzoeksruimte tot stand brengen. De VRWB bracht hierover op 8 maart 2001 een aanbeveling uit.

Een betere structuur en meer duidelijkheid over begrippen als excellentiecentra en grote projecten. Absolute transparantie van bij het begin. Profileren van prioritaire domeinen en versterking van eigen troeven. Katalyserende rol van Europese Commissie inzake indirecte steun verbeteren. Dat zijn de algemene kanttekeningen die de VRWB plaatst bij het lang verwachte, maar al bij al toch niet zo

vernieuwende 6de Kaderprogramma. Anderzijds stelt de Raad het erg op prijs dat geluisterd werd naar de diverse actoren uit het wetenschapsbedrijf bij het uittekenen van het Europese onderzoeksbeleid.

Wat zijn de pluspunten?

Ruimte voor sociale en humane wetenschappen. Programmatische aanpak via prioritaire thema's (mobiliteit, infrastructuur, sociaal-economisch onderzoek,...). Aandacht voor samenwerking met derdewereldlanden. Creatie van virtuele excellentiecentra (netwerken) die tevens toegankelijk zouden zijn voor universitaire onderzoeksgroepen, onderzoeksinstituten en industriële onderzoekscentra. Efficiënter benutten van de ingezette middelen

door betere coördinatie, samenwerking en overleg. Het principe van de 'variabele geometrie' is goed als het werkbaar is voor alle lidstaten. Meer aandacht en financiële middelen voor mobiliteit (ook onderzoekers uit de derde wereld). Aanmoediging voor innovatie in KMO's. De mogelijkheid om in te spelen op toekomstige noden en ontluikende domeinen.

Wat zijn de bekommernissen?

De VRWB doet een voorstel tot het invoeren van een Europese O&O-norm. Verder hoopt de VRWB dat binnen de prioritaire thema's ruimte zal zijn voor niet-gericht onderzoek. De verschillende Directoraten-generaal (vooral 'Onderzoek' en 'Onderneming en Innovatie') moeten beter op

mekaar afgestemd worden. Onderzoek en onderwijs mogen evenmin los staan van elkaar. De lijst van *Centres of Excellence* moet volgens objectieve hoge kwaliteitscriteria tot stand komen en zou dynamisch en herzienbaar moeten zijn. De term 'infrastructuur' mag niet alleen gelden voor grote faciliteiten (CERN, ESRF, ESO,...) maar ook voor kleine hoogkwalitatieve entiteiten; de aangekondigde haalbaarheidsstudies moeten absoluut transparant zijn. *Joint Research Centres* moeten op competitieve basis aan EU-acties kunnen deelnemen. En tot slot betreurt de VRWB dat het 6de Kaderprogramma te weinig inspeelt op de rol van vrouwen in het wetenschappelijk onderzoek en het stimuleren van de interesses van jongeren voor de bèta-wetenschappen.

VLAAMSE RAAD VOOR
WETENSCHAPSBELEID

VRWB MENGT ZICH IN EUROPEES DEBAT 'WETENSCHAP EN MAATSCHAPPIJ'

COMMENTAAR 7 VAN 14 JUNI 2001 BIJ HET WERKDOCUMENT VAN DE
EUROPESE COMMISSIE 'WETENSCHAP, SAMENLEVING EN BURGERS IN EUROPA'

De dialoog tussen maatschappij en wetenschappelijk onderzoek bevorderen is een prioriteit in het 6de EU-kaderprogramma. Hoe de Europese Commissie dat wil doen, schreef ze neer in het in de titel vermelde werkdocument. De VRWB formuleerde in dat verband enkele opmerkingen en suggesties en plaatste die op de website die de Europese Commissie onlangs lanceerde om het publiek debat te organiseren.

De burger informeren en met hem in dialoog treden, vindt de VRWB iets heel anders dan hem daadwerkelijk betrekken bij de vigerende onderzoeksvragen. Sterke themazetting voor het grote publiek kan immers leiden tot een utilitaristische en dus verengende kijk op wetenschappelijk onderzoek. Alle aspecten van informatieverstrekking verdienen

aandacht. Niet alleen de geïnteresseerden, maar ook het grote publiek moet warm gemaakt worden. Niet de spektakelwaarde, maar vooral eerlijke en aantrekkelijke wetenschapscommunicatie moet in de media de toon aangeven. Wetenschappelijke en academische middens zouden meer oog moeten hebben voor wetenschapspopularisering. Waarom initiatieven als wetenschapswinkels, de wetenschapsweek, Technopolis en gelijkaardige acties in andere lidstaten niet doen ondersteunen door de Europese Commissie, bv. via een platform? Waarom onderwijzers in hun opleiding niet vertrouwd maken met technieken om jonge kinderen nieuwsgierig te maken voor wetenschap en technologie? En waarom blijft de aandacht voor 'Vrouw en Wetenschap' nog meestal uitgaan naar vrouwenstudies. Wordt het niet tijd dat ook daar iets verandert?

NAAR AANLEIDING VAN HET DEBAT OVER DE GGO'S:

OPEN MAATSCHAPPELIJK DEBAT
DRINGEND NODIG!

INTERVIEW MET LODE WYNS

COMMENTAAR 6 VAN 14 JUNI 2001 OVER WETENSCHAPPELIJK ONDER-
ZOEK: MAATSCHAPPELIJKE DIALOOG, ONAFHANKELIJKHEID EN VORMING

Op vraag van het Vlaams Parlement formuleerde de VRWB op 15 maart 2000 een advies inzake genetisch gemoedificeerde organismen (de GGO's). Ook de SERV, de MiNa-Raad, de Vlaamse Gezondheidsraad en de Vlaamse Land- en Tuinbouwraad brachten hieromtrent advies uit. Uit al deze adviezen bleek dat de adviesraden de problematiek van de GGO's situeerden in een veel breder kader dat teruggaat tot de essentie van het wetenschappelijk onderzoek. De VRWB zette zijn denkoefening voort, en schreef in een commentaar zijn reflecties neer rond drie thema's: informatie/maatschappelijke dialoog, onafhankelijkheid en vorming. In een interview ondersteunt prof. Lode Wyns het pleidooi van de VRWB voor een verregaand maatschappelijk debat. Prof. Wyns is lid van de VRWB en was voorzitter van de werkgroep die de betreffende commentaar heeft voorbereid.

"De VRWB pleit voor een soort van eed van Hippocrates voor het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen", stelt Lode Wyns kordaat. "Niet alleen de geneeskunde in de Oudheid, ook het wetenschappelijk onderzoek zoals dat vandaag in de praktijk ervaren wordt, en vooral dan in de biotechnologie, moet gebaseerd zijn op enkele fundamentele principes: openheid, vrije uitwisseling, toegankelijkheid van kennis, academische vrijheid, onafhankelijkheid, integriteit, waardevrijheid. Het wordt in Vlaanderen hoog tijd dat die waarden terug in de aandacht komen".

Informatie en maatschappelijke dialoog

Vooraf informatie/maatschappelijke dialoog en onafhankelijkheid vindt Lode Wyns van cruciaal belang: "Wetenschap is een fundamenteel element van onze cultuur en het belang neemt alleen maar toe. Open, transparante en kwaliteitsvolle informatie over wetenschap in het algemeen is dus essentieel. Zeker voor de biotechnologie is dat belangrijk, omdat dat domein raakt aan volksgezondheid, milieu, voeding, derde wereldproblematiek. De burger moet zich daarover een kritisch beeld kunnen vormen".

Wyns vindt dat Vlaanderen achter loopt inzake informatie en maatschappelijke dialoog. "De moderne biotechnologie is nog maar heel recent een economisch interessante materie. Decennia lang was dit een werkteerrein voor fundamenteel onderzoek. De recente ontwikkelingen in het onderzoek en de economische belangen die daarmee gepaard gaan hebben enorme maatschappelijke implicaties. Wereldwijd wordt daar zwaar over gediscussieerd. Je kan geen 'Science' of 'Nature' openslaan of er wordt over bericht. En in Vlaanderen? De oogst is mager! Het is essentieel dat over biotechnologie in het algemeen en GGO's in het bijzonder een serieus maatschappelijk debat op gang komt. Met name de media kunnen daarin een wezenlijke bijdrage leveren".

Onafhankelijkheid

Ieder zijn verantwoordelijkheid, onderstreept Wyns. "De universiteiten hebben drie taken: onderwijs, basisonderzoek en maatschappelijke dienstverlening. De laatste tijd heb ik de indruk dat er een vierde taak is bijgekomen: commercialisering van wetenschappelijke vindingen. Dat vind ik gevaarlijk. Door de stijgende kostprijs van het onderzoek en de druk om onderzoeksresultaten te valoriseren bestaat immers het gevaar van belangenvermenging. In academische kringen duiken steeds meer 'conflicts of commitment' op. Academiëci zitten in spin-offs of krijgen mandaten in technologiebedrijven en ik stel vast dat zoiets de initiële basisopdrachten van

onderwijs en onderzoek hypothekeert. Die evolutie is natuurlijk nooit helemaal te vermijden. Universiteiten kunnen een positieve bijdrage leveren tot het economische gebeuren. Universiteiten moeten octrooien kunnen nemen op vindingen. Maar de ontwikkeling daarvan tot commercialiseerbare producten is de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven. Dat behoort niet tot de kerntaken van een universiteit".

In de problematiek van octrooiering en intellectuele eigendom ziet Wyns nog een ander gevaar. "Nood aan bescherming van vindingen is heel belangrijk, maar als op alles en nog wat octrooien genomen worden, dan dreigt het onderzoek gewoon te blokkeren" onderstreept Wyns. "Voor mij vormen niet zozeer de onderzoekers, maar vooral de juridische praktijk het grootste probleem op het vlak van de bio-ethiek. Vroeger kwam een octrooi op het einde van de rit, als laatste stap voor de concrete toepassing. Nu gaat men resoluut stroomopwaarts, op zoek naar steeds meer fundamentele zaken die vroeger golden als basiskennis voor wetenschappelijke argumentatie. Wat is de inzet? De concurrentiepositie van de bedrijven versterken. Maar, als men genen begint te octrooieren die coderen voor eiwitten die essentiële controlefuncties controleren in levende organismen, dan legt men wereldwijd het basisonderzoek in dat gebied lam. Een voorbeeld: de grootste maïsproducent ter wereld heeft in de context van recente evoluties 38 verschillende octrooien bij 18 verschillende octrooihouders verzameld. De financieel-juridische kostprijs van een dergelijke operatie kan geen ander, zelfs internationaal bedrijf opbrengen. Het gaat zelfs zo ver dat men in bepaalde disciplines zoals de genetica, de virologie, de moleculaire biologie en ook in de geneeskunde gewoon niet aan een onderzoek begint omdat men niet weet of er na drie, vier jaar wel een marktrijp product uit voortkomt, of zich geblokkeerd weet door de octrooioppositie van anderen!".

De rol van de overheid

De verantwoordelijkheid van de overheid in de problematiek van de biotechnologie en de GGO's is niet gering. De vraag rijst natuurlijk hoe ze - ook de Europese instanties - kan garanderen dat ze in haar milieubeleid, onderwijsbeleid, gezondheidsbeleid, ontwikkelingsbeleid vandaag en in de toekomst kan steunen op onafhankelijke en gezaghebbende mensen die opkomen voor openheid, vrije uitwisseling, toegankelijkheid van kennis, academische vrijheid, onafhankelijkheid, integriteit, waardevrijheid. "Maar daar zwijgt men over" repliceert Wyns. "Op dat vlak moet het discours dus dringend en open gevoerd worden".

JVP

METHODOLOGISCH KADER VOOR WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIE-VERKENNING IN VLAANDEREN

De VRWB vroeg zich af hoe toekomstige trends in wetenschap en technologie kunnen gedetecteerd worden, welke voor de toekomst de sterke punten, maar ook welke de blinde vlekken zijn in het Vlaamse wetenschaps- en technologiegebeuren. Dit thema werd opgenomen in het Programma Beleidsgericht Onderzoek (PBO) en in oktober 1998 kon dan ook het onderzoeksproject 'Het ontwikkelen van een methodologisch kader voor wetenschaps- en technologieverkenning in Vlaanderen' opstarten, met als promotoren prof. Koenraad Debackere, prof. Reinhilde Veugelaers en prof. René Bouwen, K.U.Leuven. Prof. Debackere presenteerde de eindresultaten in de Raadsvergadering van 14 juni II.

De onderzoekers introduceren een geïntegreerd model, bestaande uit vier fasen, dat hen in staat zou moeten stellen om specifieke wetenschaps- en technologiedomeinen te verkennen, en hun ontwikkeling nauwlettend op te volgen en waar nodig, te ondersteunen. Fase 1 bestaat uit de identificatie van een aantal wetenschappelijke en/of technologische domeinen die verdere aandacht verdienen, de zogenaamde 'technologieën voor de toekomst', meestal via expertpanels of Delphi-studies. Fase 2 omvat het uitvoeren van een gedetailleerde verkenningsoefening van één of meerdere domeinen geselecteerd in de eerste fase, via het uiteenrafelen van een technologie in haar onderliggende component-technologieën, het gebruik van 'technology roadmaps' en het identificeren van de bestaande kennisbasis (octrooi- en publicatiedata). Twee gevalstudies voor Vlaanderen werden uitgevoerd: 'ICT and Learning' en 'Tissue Engineering'. In een derde fase worden prioriteiten vastgelegd binnen het geselecteerde domein en wordt vervolgens een evenwichtige portfolio samengesteld van ondersteunende maatregelen die een verdere ontwikkeling van de geselecteerde subdomeinen faciliteren. Fase 4 ten slotte, zal de effectiviteit van de geïmplementeerde ondersteunende maatregelen evalueren.

HET FINANCIERINGSBESTEL VOOR ONDERZOEK IN VLAANDEREN: ANALYSE EN EVALUATIE VAN DE ORGANISATIE VAN DE GELDSTROMEN

Een tweede PBO-project, afgerond begin 2001, resulteerde in het rapport 'Het financieringsbestel voor onderzoek in Vlaanderen: analyse en evaluatie van de organisatie van de geldstromen'. Promotor prof. Tom Claes, Universiteit Gent, stelde het voor in de vergadering van de

commissie Wetenschapsbeleid van 12 juni II. De financieringsstromen betekenen een belangrijk controle-instrument waarmee de overheid het optimaal functioneren van wetenschappelijk onderzoek kan beïnvloeden. De onderzoeksvraag luidde of de mate van sturing van het wetenschappelijk onderzoek via het bestaande financiële beheersmodel effectief is, en mogelijks niet contra-productief werkt door aan de onderzoeksgroepen een te complex geheel van doelstellingen op te leggen. De onderzoekers werkten vanuit de internationale context naar de Vlaamse situatie toe. In het rapport schetsen ze de tendensen die zich de laatste vijftig jaar op het vlak van wetenschapsbeleid hebben voorgedaan, en geven ze een overzicht van de organisatie en financieringsmodaliteiten van het universitaire onderzoek in Europa. Via interviews peilen ze naar de perceptie van mogelijke pijnpunten in het Vlaamse financieringsbestel bij Vlaamse academici en beleidsverantwoordelijken. Tot slot volgt een uitgebreide analyse van de bestedingen voor onderzoek aan de Vlaamse universiteiten. De steeds terugkerende vraag doorheen het onderzoek betreft de onderlinge dosering van onderwijs en onderzoek. Binnen de beperking van de gegevens, formuleren de onderzoekers tot besluit een aantal suggesties voor het beleid.

DOCTORAATSOPLEIDINGEN AAN DE VLAAMSE UNIVERSITEITEN

De wetenschappelijke loopbaan in al haar aspecten is voor de VRWB sinds geruime tijd een permanent aandachtspunt. Momenteel loopt al een onderzoek in opdracht van de Raad omtrent de toekomstperspectieven van onderzoekers, onder het promotorschap van prof. Rosette S'Jegers (VUB) en prof. Johan Braeckman (RUG). Dit onderzoeksproject is complementair aan het PBO-project 'Het promoveren van onderzoekers aan Vlaamse universiteiten'. De VRWB beslist nu een bijkomend onderzoek te starten naar de doctoraatsopleidingen aan de Vlaamse universiteiten. Doelstelling is een stand van zaken op te maken qua inhoudelijke invulling van de doctoraatsopleiding in de verschillende universiteiten en faculteiten van de Vlaamse Gemeenschap. Daarbij zal ook gepeild worden naar de verwachtingen, de inschatting en de perceptie van de doctoraatsopleiding door studenten, doctorandi en academische staf. Tot slot dienen de bevindingen voor Vlaanderen te worden gesitueerd in een internationale context.

De resultaten van de studie zouden het plaatje van het hele doctoraatsgebeuren verder kunnen inkleuren en, ruimer zelfs, het hele onderzoeksgebeuren.

AANDEEL HUMANE WETENSCHAPPEN IN BOF-ACTIES EN FWO-MIDDELEN

Naar aanleiding van de voorbereidende besprekingen van het VRWB-advies bij het FWO-beleidsplan 2001-2005, was er in de Raad bezorgdheid over het kleine aandeel van de cultuur-, gedrags- en maatschappijwetenschappen, voornamelijk in de FWO-onderzoeksprojecten. De VRWB heeft zijn commissie Wetenschapsbeleid daarom opgedragen meer gegevens te verzamelen over het aandeel van de humane wetenschappen, zowel wat betreft de FWO-acties als de BOF-middelen die autonoom door de universiteiten beheerd worden. Twee CWB-vergaderingen hebben een overzichtelijk en samenvattend document opgeleverd met cijfermateriaal over de BOF-acties en FWO-middelen, evenals over de verdeling van het onderzoekspotentieel over de verschillende domeinen. Momenteel buigt de VRWB zich over deze analyse, om te komen tot een aantal vaststellingen en conclusies.

PHILIPPE BUSQUIN OPGETOGEN OVER VRWB-ADVIEZEN

Europees commissaris Philippe Busquin heeft de VRWB-voorzitter schriftelijk zijn dank betuigd voor de waardevolle bijdrage die de VRWB heeft geleverd via zijn adviezen bij de voorbereiding van het 6de Europees Kaderprogramma en de totstandkoming van de Europese onderzoeksruimte. Ook de commentaren rond maatschappij en wetenschap waarover in deze 'Nota Bene' bericht, zijn bij hem in goede aarde gevallen.

Ze zijn raadpleegbaar op de website <http://www.cordis.lu/rtd2002/science-society/forum.htm>. In het bijzonder is Philippe Busquin geïnteresseerd in het initiatief van de wetenschapswinkels, die de communicatie tussen de onderzoekswereld en de maatschappij kunnen bevorderen. Ook de suggestie voor initiatieven om de communicatievaardigheden bij onderzoekers op te nemen in hun evaluatie, vindt hij een uitdaging.

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.), drie door respectievelijk de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
North Plaza B - Koning Albert II-laan 7 (4e verd.) • 1210 Brussel
Tel. +32(0)2 553 45 20 • Fax +32(0)2 553 45 23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.vlaanderen.be